

לקט קטעי רדיו וטלוויזיה

"סלע" סוכנות לקטעי עתונות, ת.ד. 724 ירושלים, ת.ד. 30215, תל-אביב, טל: 03-614050

שודר בתכנית: יומן השבוע

בתאריך: 22.10.88

בשעה: 10.40

ברשת: ב'

ש241009

ל10925

דליה יאירי:

העובדה שמצאנו את שמו ברשימת מקבלי פרס היצירה על שם לוי אשכול משמשת לנו רק עילא, תרוץ לארח אותו את פנחס שדה הסופר המשורר ביומן השבוע; פנחס שדה העיד פעם על עצמו - אני רוצה לספר על חיי כפי שהללו התנהלו דרך מה שקרוי טוב, וכן דרך מה שקרוי רע, דרך האהבה, הבדידות הזעם, החן, החטא, המחשבה, האושר והיסורים. פנחס שדה פרסם ספרים הרבה "החיים כמשל" ראה אור באלף תשע מאות חמישים ושמונה, ואז אמר מבקר אחד בניו יורק: הסופר מאחד באישיותו את תום המשורר, עם זעם הנביא.

שלושים שנה אחרי "החיים כמשל" פרס היצירה כבר אמרנו, הוא רק תרוץ ועמיקם רוטמן פגש בסוף השבוע הזה את פנחס שדה לשיחה על תום ועל זעם ועל שאר עינינים.

עמיקם רוטמן:

פנחס שדה, אנחנו באנו אליך לרגל קבלת פרס היצירה,

לקט קטעי רדיו וטלוויזיה

"סלע" סוכנות לקטעי עתונות, ת.ד. 724 ירושלים, ת.ד. 30215, תל-אביב, טל: 03-614050

אבל מהשיחה המוקדמת אני מבין שזה לא נושא שהיית מוכן להרחיב בו, נכון?

הסופר פנחס שדה:
לא להרחיב אפילו לא לקצר ובכלל אין לי מה לומר על זה.

עמיקם רוטמן:
אתה לא מזלזל בזה?

הסופר פנחס שדה:
אני פשוט אין לי מה לומר.
עמיקם רוטמן:
זה לא חשוב לך?

הסופר פנחס שדה:
אני מציע שנעבור לדברים שהם יותר שייכים אלי או במה שאני חושב או מה שאני עושה או כותב או חי, זה לא שייך לאף אחד מכל התחומים האלה.

עמיקם רוטמן:
אבל זה יכול לאפשר כמה מהתחומים האלה?

הסופר פנחס שדה:

"סלע" סוכנות לקטעי עתונות, ת.ד. 724 ירושלים, ת.ד. 30215, תל-אביב, טל: 03-614050

לקט קטעי רדיו וטלוויזיה

אני כבר חי הרבה שנים וכותב הרבה שנים וגם חי באופן כלכלי מהכתיבה שלי כך שאני חושב שמה שיש בתוכי, מה שיכול התאפשר מה שהגורל מינה לי או החיים שלי או כל המקור המיסתורי הזה שנראה לי כמקור היצירה היה מתאפשר בין כה וכה מה שלא התאפשר למשל לכתוב את הקומדיה האלוהית, שום פרס שבעולם לא יעזור לי.

עמיקם רוטמן:

אז מה מכל הדברים שהזכרת נראה לך כן חשוב לדבר עליו היום?

הסופר פנחס שדה:

דברים שאני חי ומתוך, ואני חושב, ומתוך אלה נוצרים הספרים שלי השירים הכתבים האחרים, אלה הם הדברים היחידים שאני מסוגל לדבר עליהם ואני חי וכותב ומדבר ועוסק כמעט תמיד בדיוק את אותם הדברים אין אצלי ניתוק או מחלוקת או ניגוד בין הדברים, כל החיים אצלי זה אחדות אחת.

עמיקם רוטמן:

זאת אומרת שאם אדם רוצה ללמוד על סופר אז הוא לא יכול ללמוד ממנו אלא מספריו?

הסופר פנחס שדה:

לקט קטעי רדיו וטלוויזיה

"סלע" סוכנות לקטעי עתונות, ת.ד. 724 ירושלים, ת.ד. 30215, תל-אביב, טל: 03-614050

אני מניח שה.. תלוי מה אתה קורא סופר, אבל אלה שהם דוגמאות בעיני הרי את תמצית חיו ואופיו ומאבקיו והוויתורים שהוא וויתר והמלחמות שהוא נלחם את כל זה הוא כיוון לתוך היצירה שלו.

זה יכול להיות בספר או בציוור או במוסיקה, וזה הביטוי המהותי ביותר, כמובן דרגות גבוהות שאני רואה אותם כדמויות המופת שלי אפשר לומר מורי ורבותי אני מוכן לומר אפילו רבני במובן היהודי. ואצל אנשים כאלה אין שום ניגוד כמו שיש למשל בבית הכנסת שלט, או כתובת מעל ארון הקודש "שירותי ה' לנגדי תמיד". לפי מיטב הבנתי אצל אנשים כאלה יוצרים כאלה הם משווים אפשר לומר את ה' את האלוקות, את החיים את העיקרון המוסרי את תמצית הוויתם, הם משווים אותה תמיד מול עיניהם, בכל מה שהם עושים בכל תחום זה יכול להיות בכל פרט ופרט אפילו דברים שאנשים בדרך כלל לא תופסים עד כמה שזה קשור גם כששוכבים עם אשה, הכל אין דבר שהוא אומר זה עינין קטן ומזה אני אהיה אחר.

אנשים כאלה אני לא יכול לתאר לעצמי למשל את באך, או סזאן או רמברנדט או דנטה, או גטה, או הלברלין, או ניצ'ה או וואן גוך שהם באיזה שהוא רגע בכל חייהם בכל תחום שהוא סוטים ממה שהם.

וכל הדברים האלה היות ואתה לא יכול לעקוב אחריהם יומם ולילה ומה גם שרובם ככולם מתו כבר, אני כיום מבין החיים אין לנגד עיני שום דמות מופת בשבילי, או

"סלע" סוכנות לקטעי עתונות, ת.ד. 724 ירושלים, ת.ד. 30215, תל-אביב, טל: 03-614050

לקט קטעי רדיו וטלוויזיה

מישהו שיקר לליבי שקדוש לי וודאי לא מישהו שאני אפילו סקרן לגביו כיום, אבל יישנם רבים כאלה בהיסטוריה והיות ואי אפשר לעקוב אחרי פרטי חייהם, הייתי אומר שמתוך היצירה שלהם אתה יכול ללמוד על המהות שלהם, אם אתה יודע מה זה יצירה.

יודע שלפני כמה שבועות היה אצלי בבית אדם שראיין אותי לאיזה עיתון. והוא התעכב מאוד על העובדה שאני בחריפות ובעקשנות נמנע מכל התבטאויות פוליטיות לגבי מה שמתרחש כאן גם כשאני מתבקש וזה דבר אני חושב קצת ידוע משום ששאלו אותי הרבה פעמים והסברתי שאני גם את המניעים מדוע אני לא רואה צורך להיות מעורב וכדומה.

ואז לרגע הוא פלט אינני יודע אם בכעס אמיתי או לצורך השיחה כי הוא מראיין מאוד מקצועי ואמר לי איך אתה יכול להתבסס באמנות בזמן שמתרחשים דברים כאלה, מסביב, וזה ממש הפליא אותי אם לא נראה לי מדהים ומצחיק שמישהו יחשוב לגבי בכל אופן שאמנות זה משהו שמתבסמים ממנו, זה איזה מין בושם כזה נחמד שמצפה את החיים או נותן להם ריח טוב לכל הצחנה שמסביב.

הלא, זה ממש מצחיק וזה חוסר הבנה יסודי, אמנות זה משהו זה הדבר הקשוח והאכזרי ביותר שידוע על אודותיו. זה דבר שאנשים אלה שמות שהזכרתי קודם נאבקו עליו את המאבק הקשוח ביותר שאין כדוגמתו בשום תחום.

לפעמים גם שפכו את דמם באופן פיזי ממש, מספיק לזכור שמות כמו וואן גוד, שבפירוש דמו נשפך על קידוש

לקט קטעי רדיו וטלוויזיה

"סלע" סוכנות לקטעי עתונות, ת.ד. 724 ירושלים, ת.ד. 30215, תל-אביב, טל': 03-614050

האמנות שלו, להיות משהו.
אפשר להזכיר אנשים שנשכרו אך ורק למען זה כמו
ניצ'ה או הדרלין. אפשר אפילו להזכיר מפני ימינו את
הנביאים הרי זה סוג של אמנות והתבטאות, אנשים האלה
ממש נהרגו כדי, על האמנות הזאת, וירמיהו ואחרים, רק אלה
שמשחקים למען הציבור ומוצאים שפה משותפת איתו להשגת
כל מיני רווחים קצרי טווח הם משחקים את יפי הנפש,
הפרוגרסיבי המוסרי אבל זאת צביעות נוראה, כל זה שייך
לחוג שכבה של ליטרטורה, של תרבות, אבל האמן האמיתי
הוא רחוק לגמרי מזה.

עמיקם רוטמן:

זה לא נוגע לו? הוא לא רוצה להשפיע?

הסופר פנחס שדה:

ההשפעה נעשית בדרכים אחרות לחלוטין לפי הבנתי
השפעה אמיתית היא לא נראית לעין מהיום למחר, עיתונות
זה משהו שנראה לעין בו ביום, ואם אתה כותב למשל מאמר
יפה נפש וצדקני בעיתון הרי כל הקוראים יקראו את זה.
ואם אתה סבור שזאת השפעה אמיתית לדעתי אתה טועה,
בכל אופן זאת לא גישתו של האמן.
אני אתן לך דוגמא כמעט מוזרה, מהי ההשפעה
האמיתית. תראה זה פשוט עלה כרגע בדעתי זה נשמע מוזר.
אין שום הבדל לחלוטין אם אתה שוחט כבש בבית המקדש על

לקט קטעי רדיו וטלוויזיה

"סלע" סוכנות לקטעי עתונות, ת.ד. 724 ירושלים, ת.ד. 30215, תל-אביב, טל: 03-614050

הר הבית או שאתה שוחט אותו באיטליז קטן באחת מסימטאות כרם התימנים.
מבחינת שחיטת הכבש אין שום הבדל בדבר.

עמיקם רוטמן :
בטח שלא מבחינת הכבש.

הסופר פנחס שדה:

מבחינת הכבש וודאי שלא אף על פי שאני אומר את זה רק בתוך השערה כי לא הייתי כבש אף פעם, אולי בגלגול הבא אני אהיה.

עכשיו מה אם כן עושה את ההבדל בין בית המקדש לבין איטליז בכרם התימנים? ההבדל לטובת הר הבית איננו בכך שעסקנים או עסקניות לאומיים יצרכו פה ושם לטובת הר הבית וקדושתו, איננו גם בגודלו ויופיו משום שלעומת איזה שהוא הר מהרי האלפים, הר הבית הוא באמת דבר קטן ועלוב, ההבדל הוא זה שאי פעם בנבכי ההיסטוריה הקדומה מישהו הגה מתוך עומק, מתוך תהום עמוקה שבעמוקות את הסיפור של עקידת יצחק, ורק הסיפור ההוא על עקידת יצחק שהתרחש על הר הבית הוא שנותן את כל המהות והמשמעות לאותו הר ולאותו מקדש שהיה קיים ולחורבנו ולאבל עליו ולזכרון של אלפיים שנה, ולחזרה לכאן ולא לבולגריה או לתורכיה או לאוגנדה או לזנזיבר, או להונללו.
אלא לארץ ישראל ולירושלים, משום שמישהו באיזה

לקט קטעי רדיו וטלוויזיה

"סלע" סוכנות לקטעי עתונות, ת.ד. 724 ירושלים, ת.ד. 30215, תל-אביב, טל: 03-614050

שהוא רגע עמוק בהיסטוריה מתוך איזה שהיא השראה מסתורית הגה את הסיפור הזה, רק אדם כזה יכול ליצור יצירה אמנותית מסוימת כמו- אותו סיפור על עקידת יצחק ואלה הם הדברים בעלי ההשפעה העמוקה הייתי אומר הגואלת הגואלת במובן זה שהיא ההשפעה היחידה שנותנת איזה שהיא משמעות לחיי כל האנשים בין שמבינים את זה באותו זמן בין שהם לא מבינים את זה.

עכשיו כל עיסוק אחר שולי מהיר פזיז יום יומי של ליטרטורה או תרבות או עיתונאות או עסקנות ציבורית, נראה לי כהבל הבלים ואני לא נוגע בזה.

עמיקם רוטמן:

אבל שוב האבל הזה נוגע לך גם אם אתה לא נוגע בו כלומר תוצאות הבכיות למשל?

הסופר פנחס שדה:

אני אין לי תחושה כזאת אני מבין כמובן את דבריד הם לא קשים להבנה אין לי תחושה כזאת, אם אני סבור שהדבר הקשה ביותר האמיתי ביותר ההכרחי ביותר בשבילי ובשביל אותם דמויות שאני הולך לאורם הוא לבוא במגע בכל מחיר שהוא עם מהות החיים שלהם שמימלא היא מהות החיים של כולם גם שלך חיי כולנו הם אותו דבר, והלגדיש את החיים לכך ולבטא את זה, ולהקריב קורבנות במידה שנדרש לזה, הרי אין שום דבר יותר חשוב מזה.

לקט קטעי רדיו וטלוויזיה

"סלע" סוכנות לקטעי עתונות, ת.ד. 724 ירושלים, ת.ד. 30215, תל-אביב, טל: 03-614050

כי התועלת האמיתית הייתי אומר השרות האמיתי לבני אדם אפילו הערך הגאולתי לבני אדם הגאולה היא בכך שאני או אמן כזה יהיה תמיד לגמרי צמוד לנקודת האמת הפנימית שלו אפילו אם הוא יכול להביע אותה רק בסתר חדרו, רק על הנייר, רק באותו מצב של בדידות ונזירות. בסופו של דבר הרי זה פורץ החוצה זה מגיע, לשם כך המציאו את האמנות, המוסיקה, הציור, הכתיבה, וכדומה, זה הרי מגיע. אבל הוא מוכרח להיות תמיד צמוד לאותה אדמה שלו שאם לא כן גם כוחו בטל, ואז ממילא אין ערך לדברים האלה.

עמיקם רוטמן:
פנחס שדה אני חושב שיש ערך לדברים שאמרת, תודה רבה.

הסופר פנחס שדה:
תודה לך.

***